

ságunkban népszerűek és kapósak voltak. Értjük az erkölcsfilozófus *Smiles Samuel* (1812—1904) *Takarékosság, Önsegély, Jellem, Élet és munka, A boldogulás útja* (1903 és 1913) című, a tudást, szorgalmat és akaratot dicsőítő, magyar nyelven is megjelent könyveit. — Pótlólag még megjegyezzük, hogy Baden-Powellnak »*Rovering to success*« c., 1930-ban megjelent munkáját »A boldogulás ösvényein« címmel Harangi László fordította magyarra és a Cserkész-szövetség adta ki (é. n., 1934?, 244 lap, a szerzőnek *Pax Hill 1930* erre a célra írt külön előszavával). — m —

Frieda Buchholz: Das brauchbare Hilfsschulkind — ein Normalkind. Neue Forschungen zur Erziehungswissenschaft. Bd. I. Hermann Böhlau Nachfolger, Weimar, 1939. 186 lap, 2 tábla.

Frieda Buchholz tanulmánya társadalmi vonatkozásban fontos kérdéssel, nevezetesen a kisegítő-iskolások nevelésének kérdésével foglalkozik. Szembeállítva azzal az általános felfogással, hogy a kisegítő-iskolások gyengeelműek és csak terhet jelentenek a társadalom számára, azt állítja, hogy a gyakorlati kérdések iránti fogékonyság, az erkölcsi és szociális érzék a gondos nevelés hatása alatt éppen úgy kibontakozik ezekben a tanulóknál is, mint a hasonló korú, nyilvános-iskolába járó társaikban, sőt ők a gyakorlati élet kérdéseiről fokozottabb érdeklődést mutatnak. Frieda Buchholz ezeket az állításait 12 tanítványának (7 fiú és 5 leány) sokirányú, aprólékos gonddal végzett vizsgálatával igyekszik igazolni.

A kiválasztott tanulók kora 10 és 12 év között változik. Az osztály 21 növendéke közül választotta ki őket, mindannyian évek óta tanítványai. Jellegzetes kisegítő-iskolai tanulók. A szerző tanítványai a »Jena-Plan«- módszere szerint, tehát az önálló ismeretszerzésen alapuló tanítási módszer szerint foglalkozik.

A vizsgálatok anyagának és a tanítás módszerének ismertetése után a tanulók képességeiről, egyéniségükről igyekszik hű képet rajzolni, tanulás, játék, rajz és mintázás közben felvett egyéni jegyzőkönyvrészletek, kézírás-elemzés, Binet—Simon-rendszerű értelmi vizsgálatok alapján. A vizsgálatok eredményéből Buchholz azt a következtetést vonja le, hogy a legtöbb tanuló nem szellemi fejletlenség, vagy testi-, illetőleg szellemi rendellenesség miatt kénytelen a kisegítő-iskolát látogatni, hanem egyrészt a szülők anyagi helyzetéből eredő rossz tápláltság és a rossz lakásviszonyok okozta állandó testi és szellemi fáradtság következményeképpen nem tudnak megfelelni a szegénysorsú és kissé nehezebb felfogású tanulók az elemi iskola követelményeinek, másrészt a kötött órarendű iskolák óránként váltakozó sok tantárgya kimeríti és idegessé teszi őket. Általában érthetetlennek tartja, hogy a tanulókat arra kényszerítsék, hogy bizonyos, előre meghatározott órák alatt foglalkozzanak az egyes tantárgyakkal. Buchholznak a kötött órarendű tanítás ellen felhozott érveit csak akkor fogadhatnók el, ha a tanulók a szabadon választott tantárggyal ténylegesen elmélyedve foglalkoznának. Azonban akár a Buchholz, akár a W. Schneider közölte jegyzőkönyveket tekintjük is, azt látjuk, hogy a tanulók nem nagyon mélyednek el a munkájukban. Munkásságuk inkább sokirányú kíváncsiságuk kielégítésében merül ki, semmint a komoly ismeret-

szerzésben. A módszerrel járó sok mozgás: könyvek, térképek és más segéd-eszközök keresése bőven nyújt alkalmat a tanulóknak arra, hogy saját és társaik elmélyedését megzavarják.

Nehezen képzelhető el, hogy akár a rossz táplálkozás, akár a rossz lakásviszonyok következtében fáradt, vagy szellemileg gyenge tanulóknál a fokozott figyelmet, elmélyedést kívánó tanítási mód jobb eredményhez vezetne. Különböznék Büchholz jellemzéséből is kitűnik, hogy a »Jena-Plan« módszerében rejlő érték legalább is ebben az iskolában inkább a nevelés területén mutatkozik meg. Tanítványai nagyrészt sikerült a társadalom hasznos tagjává nevelnie. A kisegítő-iskolás tanulók érdekében írt munkájára a hivatásáért lelkesedő tanítónő elfoglaltsága üti rá a bélyegét. Alapvető elvi megállapításokat, elméleti fejtegetéseket nem igen találunk munkájában. Megfigyeléseinek tárgyilagosságát a tanítványai iránt érzett szeretete sokszor elhomályosítja, műve mindazonáltal tanulságos, egyrészt, mert bepillantást nyújt a »Jena-Plan« gyakorlati alkalmazásába, másrészt a tanulókról közölt jegyzőkönyvi részletek rendkívül sok, a nevelő és tanár számára egyaránt értékes mozzanatra hívják fel a figyelmet.

Ujvári Béla.

Otto Tumlirz: Psychologie der höheren geistigen Berufe. Wien, 1938. Oesterreichischer Wirtschaftsverlag. 121 lap.

A szellemi hivatások vagy foglalkozások négy lényeges ismertető jelét Tumlirz a következőkben látja: az egész személyiség részvétele a hivatásteljesítésben, a személyiség és az ösztönökön való uralkodás kiegyensúlyozottsága, a magasabb, mindenekelelő elméleti értékek iránti fogékonyság és a szellem szabadsága. Az előttünk levő kitűnő könyvben először is a kötött szellemi hivatást betöltő lelkész, *tanító*, közigazgatási hivatalnok és a bíró lényeges jegyeit mutatja be, azután következik a szabad hivatásbeliek, az ügyvéd, a kutató tudós és a művész, az orvos, a közgazdász, a természettudós és a technikus jellemzése. A *tanítói hivatás* tárgyalásánál a szerző vitába száll Spranger, Kerschensteiner, Münch és Jerusalem hasonlótárgyú dolgozataival. A »tárgyilag meghatározott kultúra széleskörűsége és a személyes értékelmény szerzés képességének szűkvolta közti kibékíthetetlen ellentétben« főképpen a középiskolák általános műveltséget adó munkájának nagy akadályát látja. *A tanítói és nevelői hivatásnak tulajdonképeni tragikumai.* Tumlirz szerint abban áll, hogy sem a szociális, sem az elméleti, sem a vallásos, sem az esztétikai emberek nem tudják teljesen betölteni a pedagógus hivatásának kötelességeit. Tumlirznak ez új, igen figyelemreméltó könyve hét előadásból keletkezett, melyet a szellemi foglalkozások pszichológiájáról a santanderi nyári egyetemi tanfolyamon tartott 1936-ban.

gy. á.